

Лекція № 6

«Перегляд судових рішень»»

1. Апеляційне провадження
2. Касаційне провадження
3. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

«апеляція»

(з лат. “appellatio” - звернення, “appellare” - викликати до суду, звертатися)
вживається у декількох контекстних значеннях:

- 1) як форма провадження з оскарження й перевірки судових рішень;
- 2) як форма звернення до суду апеляційної інстанції;
- 3) як привід до початку апеляційного провадження;
- 4) як порядок розгляду;
- 5) як стадія провадження;
- 6) як вид процесуального провадження;
- 7) як частина процесуального права;
- 8) як інститут судоустрою;
- 9) як назва судового органу

Апеляційне провадження

≠ провадження у суді апеляційної інстанції

це стадія процесу, під час якої апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішень та ухвал суду першої інстанції, що не набрали законної сили

Об'єкти перегляду:

- питання фактів -
шляхом оцінки доказів і
встановлення фактів;

- питання права -
щодо перевірки правильності
застосування норм
матеріального та
процесуального права судом
першої інстанції, зокрема, при
ухваленні судового рішення.

Суд апеляційної інстанції

апеляційний
адміністративний суд

у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться місцевий адміністративний суд (місцевий загальний суд як адміністративний суд чи окружний адміністративний суд), що ухвалив рішення

Верховний Суд

судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції

Велика Палата Верховного Суду

судові рішення Верховного Суду, ухвалені ним як судом першої інстанції

Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду

в адміністративних справах, передбачених ст. 283-1 КАС України

Предмет
оскарження

Рішення

Ухвали

Суб'єкт
оскарження

Учасники
справи

Особи, які не
брали участі у
справі, якщо суд
вирішив питання
про їхні П, Св, Інт
та (або) Об

Строк на апеляційне оскарження

На рішення суду

- протягом тридцяти днів із дня проголошення

На ухвалу суду

- протягом п'ятнадцяти днів із дня проголошення

Апеляційна скарга

- письмова форма

- обов'язкові реквізити

- може містити клопотання особи про розгляд справи за її участі

- нові докази та підстави, з яких вони не подавались до 1 інстанції

- додатки

Порядок подання апеляційної скарги

безпосередньо до суду апеляційної інстанції

• Ст. 297 КАС України

15) до визначення Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів), можливості вчинення передбачених цим Кодексом дій з використанням підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи такі дії вчиняються в такому порядку:

15.5) апеляційні та касаційні скарги подаються учасниками справи до або через відповідні суди, а матеріали справ витребовуються та надсилаються судами за правилами, що діяли до набрання чинності цією редакцією Кодексу. У разі порушення порядку подання апеляційної чи касаційної скарги відповідний суд повертає таку скаргу без розгляду;

• Розділ VII КАС України «Перехідні положення»

Відкриття апеляційного провадження

Апеляційна скарга

*реєструється у день її надходження до суду
апеляційної інстанції*

*не пізніше наступного дня передається судді-
доповідачу*

Вирішується питання про

Залишення без руху

*Не прийняття до розгляду і
повернення*

Відмову у відкритті провадження

Відкриття апеляційного провадження

Оформлюється ухвалою

*Строк - не пізніше п'яти днів з дня надходження
апеляційної скарги або заяви про усунення недоліків*

Апеляційна скарга залишається без руху

Скаргу подано без
додержання вимог

Скарга подана після
закінчення строків

Апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається судом

апеляційна скарга подана особою, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, не підписана, або підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено

до постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження особа, яка подала скаргу, подала заяву про її відкликання

скаргу подано в інший спосіб, ніж до суду апеляційної інстанції

Відмова у відкритті апеляційного провадження

1) апеляційну скаргу подано на судові рішення, що не підлягає апеляційному оскарженню;

2) є ухвала про закриття провадження у зв'язку з відмовою від раніше поданої апеляційної скарги цієї самої особи на це саме судові рішення;

3) є постанова про залишення апеляційної скарги цієї самої особи без задоволення або ухвала про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою цієї особи на це саме судові рішення;

4) скаржником у строк, визначений судом, не подано заяву про поновлення строку на апеляційне оскарження або наведені підстави для поновлення строку на апеляційне оскарження визнані судом неповажними.

Підстави для закриття апеляційного провадження після його відкриття

- особа, яка подала апеляційну скаргу, заявила клопотання про відмову від скарги, за винятком випадків, коли є заперечення інших осіб, які приєдналися до апеляційної скарги;

- апеляційну скаргу не підписано, подано особою, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, або підписано особою, яка не має права її підписувати;

- апеляційну скаргу подано особою з підстав вирішення судом питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, питання про які не вирішувалося судовим рішенням в першій інстанції (йдеться про особу, яка не була учасником судового розгляду, але подала апеляційну скаргу).

Апеляційний розгляд

*Підготовка
справи до
розгляду*

*Призначення
справи до
розгляду*

*Апеляційний
розгляд
справи*

За наслідками розгляду апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції суд має право:

1) залишити апеляційну скаргу без задоволення, а судове рішення - без змін;

2) скасувати судове рішення повністю або частково і ухвалити нове судове рішення у відповідній частині або змінити судове рішення;

3) скасувати судове рішення повністю або частково і у відповідній частині закрити провадження у справі повністю або частково або залишити позовну заяву без розгляду повністю або частково;

4) визнати нечинним судове рішення суду першої інстанції повністю або частково і закрити провадження у справі у відповідній частині;

5) скасувати судове рішення і направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю;

6) скасувати свою постанову (повністю або частково) і прийняти одне з рішень↑↑

Судові рішення суду апеляційної інстанції

Постанова (форма судового рішення за наслідками розгляду апеляційної скарги)

Ухвала (форма судового рішення для процедурних питань, пов'язаних з рухом справи, клопотань та заяв учасників справи, питань про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення провадження у справі, а також в інших випадках, передбачених КАС України)

Окрема ухвала (форма реагування на порушення юридичних норм, щодо яких адміністративний суд не може самотійно застосувати заходів, а також на зумовлюючі фактори таких деліктів задля їх усунення та превенції в майбутньому)

Набрання судовими рішеннями суду апеляційної інстанції законної сили

Постанова

- З дати її прийняття

Ухвала

- З моменту її проголошення

Касаційне провадження

лат. cassatio - «скасування»

це врегульований КАС України комплекс взаємопов'язаних і взаємообумовлених процесуальних дій з перегляду постанов і ухвал судів першої та апеляційної інстанції, що набрали законної сили на предмет їх відповідності нормам матеріального і процесуального права

Засади касаційного провадження:

- - є послідовною стадією судового розгляду після апеляції у випадках, встановлених законом;
- - можливе виключно у випадках відповідно до закону;
- - із ухвал можна оскаржувати ті, що прямо передбачені в законі;
- - підставами є виключно питання права, тобто неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права;
- - проводиться в межах доводів і вимог касаційної скарги, із правом суду касаційної інстанції вийти за ці межі;
- - за загальним правилом, передбачена можливість спрощеного провадження щодо розгляду адміністративних справ;
- - можливість формулювання правового висновку, який містить тлумачення щодо застосування норм права

Суд касаційної інстанції

Верховний Суд

```
graph TD; A[Верховний Суд] --> B[Велика Палата]; A --> C[Касаційний адміністративний суд]; B --> D["постійно діючий колегіальний орган, до складу якого входить двадцять один суддя Верховного Суду"]; C --> E["Палата для розгляду справ щодо податків, зборів ін. платежів"]; C --> F["Палата для розгляду справ щодо захисту соціальних прав"]; C --> G["Палата для розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян"];
```

Велика Палата

постійно діючий колегіальний орган, до складу якого входить двадцять один суддя Верховного Суду

Касаційний адміністративний суд

Палата для розгляду справ щодо податків, зборів ін. платежів

Палата для розгляду справ щодо захисту соціальних прав

Палата для розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

Предмет касаційного оскарження

рішення суду першої інстанції

- після апеляційного перегляду справи

постанова суду апеляційної інстанції

- повністю або частково

ухвала

- суду першої інстанції
- суду апеляційної інстанції

Суб'єкти касаційного оскарження

учасники справи

особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки

Підстави касаційного оскарження судових рішень (рішення суду, постанови)

неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права виключно в таких випадках:

якщо суд апеляційної інстанції застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку

якщо скаргник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні

якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах

якщо судове рішення оскаржується з підстав, передбачених ч. 2 і 3 ст. 353 КАС України

Не підлягають касаційному оскарженню:

1) рішення, ухвали суду першої інстанції та постанови, ухвали суду апеляційної інстанції у справах, рішення у яких підлягають перегляду в апеляційному порядку Верховним Судом;

2) судові рішення у справах незначної складності та інших справах, розглянутих за правилами спрощеного позовного провадження (крім справ, які розглядаються за правилами загального позовного провадження), крім випадків, якщо:

- ▶ а) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики;
- ▶ б) особа, яка подає касаційну скаргу, позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи;
- ▶ в) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу;
- ▶ г) суд першої інстанції відніс справу до категорії справ незначної складності помилково.

Строк на касаційне оскарження

На судове рішення

- протягом тридцяти днів із дня проголошення

Форма і зміст касаційної скарги (ст.330 КАС України):

обов'язкова письмова форма;

інформація щодо сторін справи;

- повне найменування (для юридичних осіб) або ПІБ для фізичних осіб) особи, яка подає касаційну скаргу;
- місцезнаходження /перебування особи;
- поштовий індекс;
- РНОКПП або номер і серія паспорта/код ЄДРПОУ;
- номери засобів зв'язку та адреса електронної пошти, офіційна електронна адреса, за наявності.

найменування суду касаційної інстанції

судові рішення, що оскаржуються

підставу (підстави), на якій (яких) подається касаційна скарга з визначенням передбаченої ст. 328 цього Кодексу підстави (підстав)

вимоги особи, що подає касаційну скаргу, до суду касаційної інстанції

у разі необхідності - клопотання особи, що подає касаційну скаргу

дата отримання копії судового рішення суду апеляційної інстанції, що оскаржується

перелік матеріалів, що додаються

документ про сплату судового збору або зазначаються підстави звільнення від сплати судового збору

копії касаційної скарги відповідно до кількості учасників справи

Відкриття касаційного провадження

Касаційна скарга

реєструється у день її надходження до суду касаційної інстанції

не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу

Вирішується питання про

Залишення без руху

Не прийняття до розгляду і повернення

Відмову у відкритті провадження

Відкриття касаційного провадження

Оформлюється ухвалою

Строк - не пізніше двадцяти днів з дня надходження касаційної скарги або з дня надходження заяви про усунення недоліків

вирішується колегією суддів у складі трьох суддів

Залишення касаційної скарги без руху

Касаційна скарга, яка не оформлена відповідно до вимог, встановлених статтею 330 КАС України застосовуються положення статті 169 цього Кодексу

Касаційна скарга подана після закінчення строків, установлених статтею 329 КАС України, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або якщо підстави, вказані нею у заяві, визнані неповажними. При цьому протягом десяти днів з дня вручення ухвали про залишення касаційної скарги без руху особа має право звернутися до суду касаційної інстанції із заявою про поновлення строків або вказати інші підстави для поновлення строку

Повернення касаційної скарги

Касаційна скарга подана особою, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, не підписана або підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено

Скаргу подано в інший спосіб, ніж до суду касаційної інстанції

До надіслання ухвали про відкриття касаційного провадження від особи, яка подала скаргу, надійшла заява про її відкликання

У касаційній скарзі не викладені передбачені цим Кодексом підстави для оскарження судового рішення в касаційному порядку

Касаційна скарга, яка не оформлена відповідно до вимог, встановлених статтею 330 КАС України застосовуються положення статті 169 цього Кодексу

Відмова у відкритті касаційного провадження

Касаційну скаргу подано на судове рішення, що не підлягає касаційному оскарженню

Є ухвала про закриття касаційного провадження у зв'язку з відмовою від раніше поданої касаційної скарги цієї самої особи на це саме судове рішення

Є постанова про залишення касаційної скарги цієї самої особи без задоволення або ухвала про відмову у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою цієї особи на це саме судове рішення

Скаржником у строк, визначений судом, не подано заяву про поновлення строку на касаційне оскарження або наведені підстави для поновлення строку касаційного оскарження, визнані судом неповажними

Суд у порядку, передбаченому ч. 2, 3 ст. 333 КАС України, дійшов висновку, що касаційна скарга є необґрунтованою

Верховний Суд вже викладав у своїй постанові висновок щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах, порушеного в касаційній скарзі на судове рішення, зазначене у частині першій статті 328 цього Кодексу, і суд апеляційної інстанції переглянув судове рішення відповідно до такого висновку

Підстави для закриття касаційного провадження після його відкриття

- ▶ 1) особа, яка подала касаційну скаргу, заявила клопотання про відмову від скарги, за винятком випадків, коли є заперечення інших осіб, які приєдналися до касаційної скарги;
- ▶ 2) виявилось, що касаційну скаргу не підписано, подано особою, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, або підписано особою, яка не має права її підписувати;
- ▶ 3) за касаційною скаргою, поданою особою з підстав вирішення судом першої чи апеляційної інстанції питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, встановлено, що судовим рішенням питання про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки такої особи не вирішувалося;
- ▶ 4) виявилось, що Верховний Суд у своїй постанові вже викладав висновок щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах, порушеного в касаційній скарзі, або відступив від свого висновку щодо застосування норми права, наявність якого стала підставою для відкриття касаційного провадження, і суд апеляційної інстанції переглянув судове рішення відповідно до такого висновку (крім випадку, коли Верховний Суд вважає за необхідне відступити від такого висновку). Якщо ухвала про відкриття касаційного провадження мотивована також іншими підставами, за якими відсутні підстави для закриття провадження, касаційне провадження закривається лише в частині підстав, передбачених цим пунктом;
- ▶ 5) судом встановлено, що висновок щодо застосування норми права, який викладений у постанові Верховного Суду та на який посилався скаржник у касаційній скарзі, стосується правовідносин, які не є подібними.

Касаційний розгляд

*Підготовка
справи до
розгляду*

*Попередній
розгляд
справи*

*Касаційний
розгляд
справи*

Строк розгляду касаційної скарги

*на рішення
та
постанови*

*протягом
шістдесяти днів*

на ухвали

*протягом
тридцяти днів*

Суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги має право:

1) залишити судові рішення судів першої та (або) апеляційної інстанцій без змін, а скаргу без задоволення;

2) скасувати судові рішення судів першої та (або) апеляційної інстанцій повністю або частково і передати справу повністю або частково на новий розгляд, зокрема за встановленою підсудністю або для продовження розгляду;

3) скасувати судові рішення судів першої та (або) апеляційної інстанцій повністю або частково і ухвалити нове рішення у відповідній частині або змінити рішення, не передаючи справи на новий розгляд;

4) скасувати постанову суду апеляційної інстанції повністю або частково і залишити в силі рішення суду першої інстанції у відповідній частині;

5) скасувати судові рішення судів першої та (або) апеляційної інстанцій повністю або частково і закрити провадження у справі чи залишити позов без розгляду у відповідній частині;

6) у визначених випадках визнати нечинними судові рішення судів першої та (або) апеляційної інстанцій повністю або частково і закрити провадження у справі у відповідній частині;

7) у визначених випадках скасувати свою постанову (повністю або частково) і прийняти одне з рішень

Набрання судовими рішеннями суду касаційної інстанції законної сили

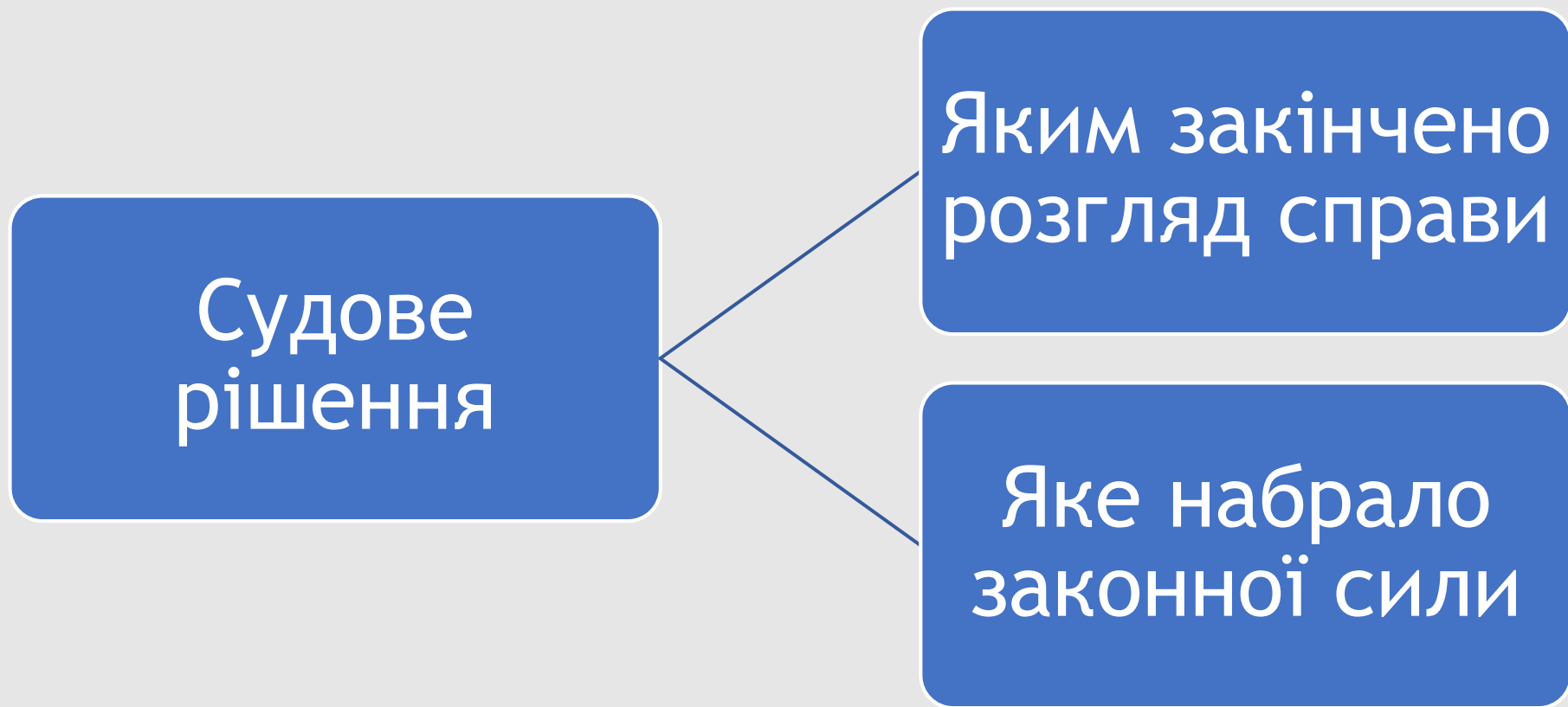
Постанова

- З дати її прийняття

Ухвала

- З моменту її проголошення

Предмет перегляду за нововиявленими або виключними обставинами

НОВОВІЯВЛЕНІ ОБСТАВИНИ

юридичні факти (фактичні обставини) справи

мають істотне значення для вирішення справи по суті

існували в період первинного провадження і ухвалення судового акта

не були і не могли бути відомі ні сторонам, ні третім особам, їхнім представникам, іншим учасникам адміністративного процесу, ні суду

за умови виконання ними всіх вимог закону для об'єктивного повного і всебічного розгляду справи та ухвалення законного й обґрунтованого судового рішення

Підставами для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами є:

істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи

спотворення внаслідок зловживання судді доказового матеріалу у справі, покладене в основу та встановлене вироком суду або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили

скасування преюдиційного судового рішення

Не є підставою для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами:

переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи

докази, які не оцінювалися судом, стосовно обставин, що були встановлені судом

ВИКЛЮЧНІ ОБСТАВИНИ

- ▶ нові факти, які виникли після вирішення справи
- ▶ *Ухвала КАС ВС від 20.02.2020 № 808/1628/18 (К/9901/29652/19)*

Підставами для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами є

- ▶ 1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;
- ▶ 2) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судове рішення;
- ▶ 3) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом.

заяву про перегляд мають право подати:

учасники справи

*особи, які не брали участі у справі, якщо суд
вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси
та (або) обов'язки*

Форма та зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами

повинні відповідати вимогам щодо оформлення позовних заяв до суду першої інстанції

наявність обов'язкових реквізитів

додатки

Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами

Заява про перегляд судового рішення

суду першої інстанції з підстав, визначених ч. 2, п. 1,2 ч. 5 ст. 361 КАС України

подається до суду, який ухвалив судове рішення

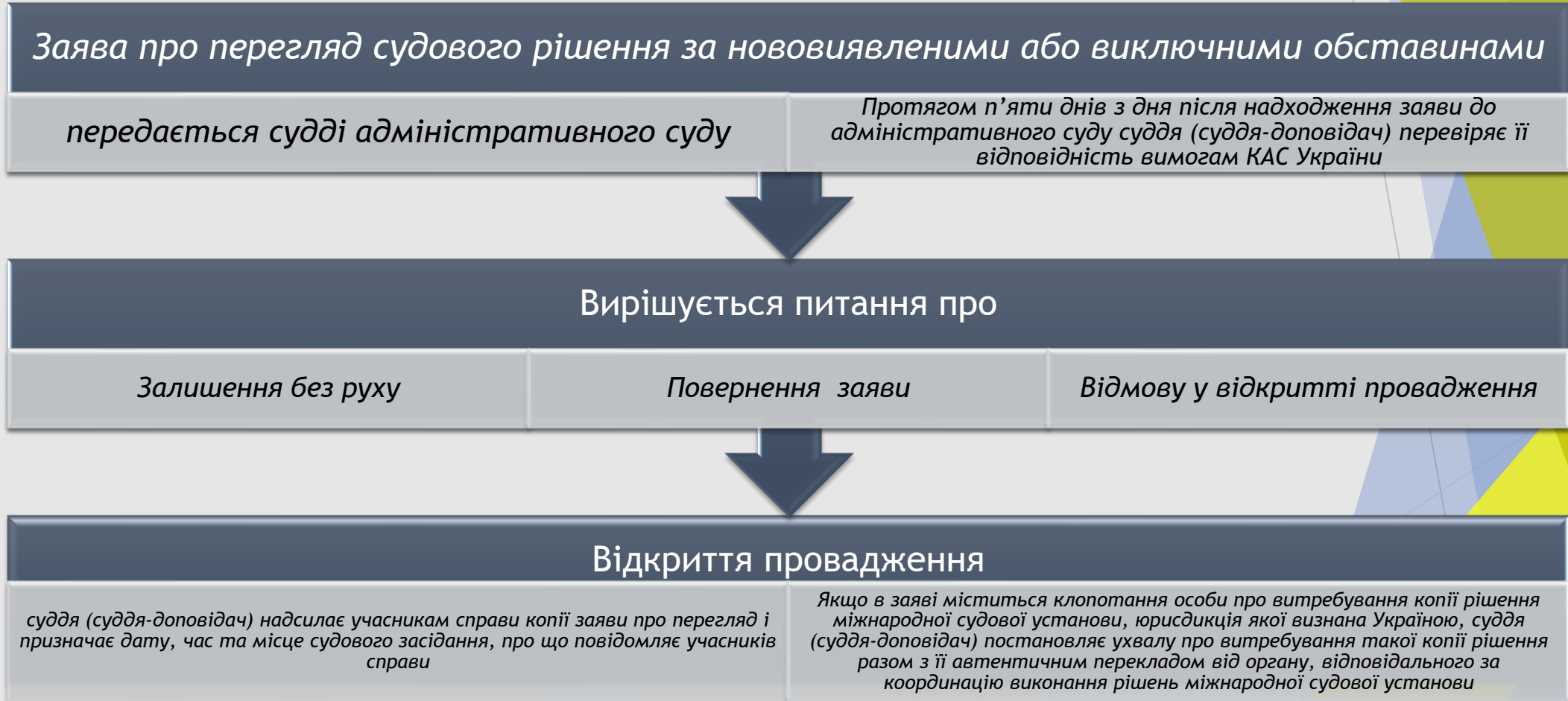
судів апеляційної і касаційної інстанцій з підстав, зазначених у ч. 1 ст. 365 КАС України, якими змінено або скасовано судове рішення

подається до суду тієї інстанції, яким змінено або ухвалено нове судове рішення

з підстави, визначеної п. 3 ч. 5 ст. 361 КАС України

подається до Верховного Суду і розглядається у складі Великої Палати Верховного Суду.

Відкриття провадження

Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами

- право особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами,

- можлива до початку розгляду справи у судовому засіданні,

- суд закриває провадження за нововиявленими або виключними обставинами, про що постановляє ухвалу.

- інші учасники справи можуть вимагати компенсації особою, яка подала відмову, судових витрат, понесених ними під час перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами;

- особа, яка відмовилася від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, не може повторно звертатися до суду із такою самою заявою на тих самих підставах.

Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами

- розглядається у судовому засіданні протягом тридцяти днів з дня відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

- розглядається за правилами, встановленими для провадження у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд.

- в суді першої інстанції справа розглядається у порядку спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи.

- неявка заявника або інших учасників справи, належним чином повідомлених про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає судовому розгляду.

За результатами перегляду рішення, ухвали за нововиявленими або виключними обставинами суд може

відмовити в задоволенні заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та залишити відповідне судове рішення в силі

задовольнити заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, скасувати відповідне судове рішення та ухвалити нове рішення чи змінити рішення

скасувати судове рішення і закрити провадження у справі або залишити позов без розгляду

Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами

- ▶ У разі відмови в задоволенні заяви про перегляд рішення, ухвали за нововиявленими або виключними обставинами суд постановляє ухвалу.
- ▶ У разі задоволення заяви про перегляд судового рішення та скасування судового рішення, що переглядається, суд:
  - 1) ухвалює рішення - якщо переглядалося рішення суду;
  - 2) приймає постанову - якщо переглядалася постанова;
  - 3) постановляє ухвалу - якщо переглядалася ухвала.
- ▶ Верховний Суд за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення, приймає постанову.